

hozzuk kapcsolatba. Így aztán a tanárjelöltök gyakorlati kiképzése az eddigiekhez még természetesen leképezhető, mert az iskola tanárai és növendékei egyaránt ennek a célnak a szolgálatában fognak állani.

Az embert mielőtt szakemberre ten- nők, előbb emberre kell nevelni

A nevelői feladatok további irányáról beszélünk ezután, a humanisztikus képzés jelentőségéről és nélkülözhetetlen, embert formáló alapjairól. A mostanában annyira divatos „szakember-problémáról” és az átfogó szellemi felkészültségről. „Szakember” csak az emberi állásfoglalás után fejlődhetik helyesen. A professzor így világítja meg a kérdést.

— Híve vágyok a humanisztikus képzésnek, mert az embert mielőtt szakemberre ten-
előbb emberre kell nevelni. Jó, ha 18 éves koráig nem gondolt az ember a gyakorlati élet szükségleteire, hanem elmerül azokban a kincsekben, melyeket a történet őrzött meg számunkra. Jó, ha megismeri a múltat, annak nagy alkotásait, hogy aztán nyitott szemmel tudjon maga is beállni a nemzet kultúrájának tovább építésébe.

— Nagyon hasznos az is — folytatja — hogy latin nyelvet tanuljunk. Hiszen a latin grammatika olyan a többi nyelv megértéséhez, mint például a fizikához a matematika. Ahogy a római jog a jogásznak bevezetés a jogász gondolkodásba, úgy a latin nyelvtan ismerete a nyelvi gondolkodás rejtelmeit tárja fel az ember előtt. Nem is szólva arról, hogy nekünk magyaroknak a latin nem is egészen idegen nyelv, hiszen alig több, száz esztendővel ezelőtt volt a magyar hivatalos élet nyelve.

Három nyelv és az idegen hatás

Egy további nevelői probléma a nyelvek tanulása. Vajon kell-e három-négy nyelv a középiskolában, vajon megéri-e ennek terhe a terhes fiatalnak, nyilvánvalóan lévő fiatal diák számára a nyelvbi dijakat Európa, a világ felé. Kis nemzet vagyunk, — vállalnunk kell ezt a terhes feladatot.

— Bizonyos, hogy három nyelv tanulása kissé soknak tűnik fel a középiskolában — hangzik Halasy-Nagy József válasza. De van-e mód ezt a számot csökkenteni? Latinul, mint láttuk, illik tanulni a művelt embernek már csak tradícióból is. Németül, azt mondhatnánk, muszáj, annyi a kapcsolatunk ezzel a nyelvterülettel. Egy harmadik nyelvet meg ha egyébként nem, a német szellemi hatás ellensúlyozása kedvéért is jó tudnunk. A nemzeti szellem kárára menne, ha pusztán egy idegen hatást engednénk magunkra hatni. Így tehát a magyar gyerek a kis népek terhére nyögi. Ha élni akar, több nyelvet kell ismernie. Egyetlen nyelv tudásának a fényűzését csak az egészen nagy népek fiai engedhetik meg maguknak.

Felszíneseink lettünk...

Es most az egyetemi és pedagógiai kérdések után a filozófus állásfoglalása. Ezekben a kemény és gondolkodásra, rendszerezésre nem alkalmas robogó és robbanó időkben mi a helyzet a filozófusnak? Hogyan néz szembe ezzel a korról és hogyan teljesítheti feladatait?

A professzor pontosan és ércesen így összegezi a gondolkodó és a kor viszonyát:

— A filozófia helyzetét ma igen nehéznek látom. Ehhez a tudományhoz ugyanis lelki nyugalom szükséges. Ma azonban az emberek között éppen ez hiányzik. Az élet gyakorlati követelményei oly sürgetéssel kopogtatnak az ajtónkon, hogy nem tudunk elmélyedni. Felszíneseink lettünk és ez a filozófia legnagyobb ellensége. Valóban nehéz is az örökkévaló kérdésekben elmélyedni akkor, amikor azt se tudjuk, milyen meglepetést hoz számunkra a holnap. De ebben a lelki inszégben érzi meg az ember legjobban, mennyire kell neki a filozófia lelki orvossága.

— Ha a zürzavarban sikerül néhány kemény magyar koponyában rendet csinálnia, őket fogalmaik tisztázásához hozzásegítenem és rászoktatnom az önismeretres arra, hogy gondolkodva éljenek és cselekedjenek, nem ténitottam hiába! S miért ne higgyem, hogy ezt Szegeden is elértem? Egyik könyvemről 7000, másik kettőből 6000 példány fogyott el. Nem panaszkodhatom tehát a lemorogásra. Már a na-

naszkodnám már előre a hallgatóimra, hogy nem fogékonyak a filozófia iránt! Remélem, erre Szegeden sem lesz okom.

Ha a zürzavarban sikerül néhány kemény magyar koponyában rendet csinálni... Igen, ez a filozófus nagy és nagyszerű feladata. Ez az az út, amely Halasy-Nagy Józsefnek európai rangot teremtetett a magyar tudományosságban. És ezt az utat most a szegedi egyetemen építi tovább. A gondolkodás művészetének tudósa.

(v. gy.)

Nosztalgia

Irtá: Sz. Szigethy Vilmos

Az Ádám-unokám igen reális férfiú, a földgömbön kiül a motorok érdeklik a legjobban, lőerőkről tart előadást nekem, a tudatlan vén igavonónak s fel van háborodva, mikor nem tudom megérteni a különbséget a köbméter s a köbcentiméter közt. Rejtvényeket fejt meg s csinál maga is, egy könyvet lehetőleg egy-ültében kiolvas. Amúgy nem lehet falnak állítani, egyébként is halálos bűnnek tartom, ha a gyerek érdeklődését nem elégítik ki, pláne hazudnak neki. Eleget hazudnak egymásnak a felnőttek, ne rontsuk meg ezt a szent generációt is.

Velem csak lassankint barátkozott meg, most vagyunk a legjobb viszonyban. Különböző történeteket találok ki legjobb barátjáról, a macskájáról, — bevallo, tiszta féltékenységből. Ne bizzon benne, éjszaka kiszökik, akárhányszor találkozom vele, a héten is rendőr kísérté haza részegen. Erre Ádám bebizonyítja, hogy aligha lehet ez így, hiszen ő lefekvéskor spargával köti a székhez. Érintetlenül reggel a göröcsök.

— Akkor hazudok! — mondom rezignáltan.

Ezt még se meri rajtam hagyni, bármekkora legyen egyébként a fölénye.

— Nem hazudsz, de másik macskát láttál, az enyém nem csinál ilyet.

Könnyen belebukhatom az igazmondásról szóló elméletembe, azért leteszem a fegyvert.

— Abbizony, igazad lehet Ádám.

— Mert éjjel sötét van, segít át ő maga a határon. Nem láttad jól.

— Azért mindig ő ugat bele a vitába, annyira szeret vitalkozni. Csak akkor hallgat áhítatosan, ha a gyerekkoromról mesélek neki. Itt is a színtiszta valót, aminek dupla haszna van. Meséltem, milyen rossz gyerek voltam, hányszor kaptam ki az engedetlenségemért s mondhatom, ezzel a becsületes őszinteséggel olyan hatást érek el, hogy akkor sem fokozhatnám, ha aranyba foglalnék a kiválóságomért. Ádám kacag a könnyezésig, egy-egy fáról való lelésesem, lábficamodásom, ünnepszámba megy.

— Megetted a sárgarépa-főzeléket? — kérdi egyszer.

Tudom, hogy ez kényes kérdés, szegénykémeket sokat gyöttrik vele muszájból, de gyenge pedagógus vagyok s azt felelem rá:

— Pfu, azt nem bírtam.

Csupa csillogás a két centiméteres pillától árnyékolt szeme.

— Hát mit csináltál?

Óvatosan körülnézek, hallja-e valaki, úgy felelem.

— Bemázoltam vele az ablakot, meg az asztallábakat.

Tombolt a gyönyörűségtől. Igaz, hogy ettől kezdve sokáig csak süntörögve léptem be hűzőnk, előbb kitanasztaltam a hangulatot, megtörtént-e a mázolás s mikor vágják a fejemhez a sárgarépa? Eddig még nem tört ki botránv, de ha kitör is? Ki tanítsa meg az unokáit egy kis eleven életre, ha nem nagyapó? Azért nem állt meg benne a titok, ő maga hozta elő megfelelő kuncogások után.

— Elmondtam Anyunak, hogy mit csináltál a sárgarépaival.

Nyilván azt várta, hogy terrorizálni fogom az anyját. Anyu azonban magasabb pedagógiai nyugalommal jegyezte meg.

— Ádám nem csinálna ilyet, ő jó fiú.

A szófogadás miniatűr szobra erre félrehúzza a száját, jellegzetes fejmozdulatot tesz, úgy néz rám. Persze hogy nem tesz, de csak a jó Isten a megmondhatója, mennyi önuralmába kerül, hogy visszatartsa magát. Mit mondjak többet? Engem csak eléggé megfigyelmeztet az élet, de ha elébem tennék ma, nem állanék jót magamért. Még rágondolni is szörnyű.

Nem ok nélkül kezdem a mondókámat Ádámmal. Olyan nagyon idetartozik ő is, hogy magam se bittem volna.

A fákról beszélgettünk, finom madarészkekről, életveszélyesen vékony ágakról, mikor kimondtam az erdő szót. Ilyesmit Ádám nem lát a mi vidékünkön, de ismeri a nyaraiból, mikor magaslati helyre kell járnia.

— Ott volt neked erdő?

— De még milyen szép nagy. Gyönyörű tisztásai, meg sűrűségei, hogy át se lehetett rajtuk hatolni. Ezer madár benne, meg rengeteg varjú a fák hegyében.

— Szeretted az erdőt?

— Néha még ebédelni se mentem haza, ott maradtam estig.

— Ilyen kicsi voltál, mint én?

— Előbb kicsi, aztán nagyobb, de akkor még jobban szerettem.

— És mit csináltál ott?

— Feküdtem a nagy fűben és hallgattam, hogy mit mesél az erdő.

Nyugtalan lesz az ölemben, ismeretlen falba ütközött az értelme.

— Mesél? — kérdi gyanakodva, mintha rosszul hallotta volna.

— De még milyen szépeket!

— Te hallod, amit mond?

— Hallom.

— Más is hallja?

— Azt éppen nem mondhatom.

— Hát hogy lehet azt akkor megérteni?

— Ugy, édes bogaram, hogy nem a füle-
vel hallja az ember, hanem a szívével.

Ujabb vállvonogatás.

— En is voltam erdőben, de nekem nem mesélt.

Arra már csordultig az én poharam is.

— Te még kicsi vagy, nem érted meg. De ha szereted az erdőt, mire megnősz, neked is annyi mesét mond, hogy megmarad belőle a java akkora, mikor olyan öreg leszel, mint nagyapó, aki még ma is el-elindul, hogy megkeresse.

Oh, hiszen együtt töltöttünk néhány évtizedet. Vigyázott a bölcsőben az álmaimra s mikor jártam kezdtem, elcsalt a falu határára is, idegen vidékre. Bujócskát játszva megtaláltam azonnal. Egyszer az erdő zúgásából bukkant elő, hétféjű sárkányokat keltve ki korhadó tölgyekben, máskor incselkedve me-
rült a Bega hullámaiba. A hullámokat is inkább magam képzeltem a szélid kis vizre, hiszen olyan ártatlan bágyadsággal folydogált, mintha terhére volna ez a mesterség. Azért elnyelt sok mindent, magához tudta csalni a hiszékeny lelkeket s nem adta többé vissza őket. Azt hiszem, a Mese feküdt a medrében, az gyűjtögette a kis életeket másvilági szállításra. Nekem ez a folyó már nem mondhat régi meséket, hiszen az egykori habok, akik tudták a titkokat, rég a tengerekbe veszttek. A folyót mindig az aktualitás érdekli. Honnan ismerne engem a mai Bega? De azt hiszem, a vén varjak még mindig a régié, hiszen magam is úgy érzem néha, hogy száz esztendő repült el felettem. Akkoriban a Mese az ő szárnyukon telepedett meg s figyelmeztetett egy hársfára. Sebzett oldalán két betű fonódott egybe, — oh, de tisztán és üdén tudták a mesét. Később szétfolytak, vonalaik megkérgesedtek, semmiféle határozott értelmet belőlük kivenni nem lehetett. Ellenben új fák vére csordult ki új betűk ölekezéséből, amik megmagyarázásától elkéstem, mert más lapokat forgatott gyorsírásmű könyvében a Mese.

Változatos volt a képeskönyv, sokszor megrikatott. Eltöltött aggodással, felszisszel, az álmaimra lidércet küldött, hegyekre szalajtott sziklát gördíteni s kigvőkkel állította el az utamat. Csak a vége békített ki mindig, esetleg új színekkel igazságot szolgáltatott, bár tanításai során gyakran figyelemztetett, hogy ezt megtalálni a legnehezebb.

Ha jött, a szavában benne volt az éjszaka titokzatos zümmögése, álmaiban oktanul megriadt madár nyögése. Hajnalokba vesző kóborlásokban megszólaltattam az alvó házakat. A távirópőznák meséket mormogtak, bizonyára nekem érkezett rajtuk üzenet valahonnan a túlvilágról. Az elpredált hajnalal sok mese veszett el, pedig meg kellene emlékeztetni minden napsugarat, mielőtt végkép elenyészne. Egyszer ugyanis elion az ideje, hogy nem értjük meg a tanulságait, értelmesebbek fejtik meg a maguk kedve szerint, mi pedig csak egyszerű kalendáriumi tévni látunk benne, rideg tévni, hogy megkezdődött a hivatalos ősz, minekután az egykori pázsit haszttá sárgult.

...Ezt a kielemezhetetlen sok mindent pedig, a mesék ősforrását, csak egyetlen szóval tudom koszorozni: Torontál!